

Kommunal- og moderniseringsminister v/
Nikolai Astrup
Akersgata 59
0032 Oslo

Bibliotekarforbundets innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraftsmålene

Bibliotekarforbundet viser til *Unios innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraftsmålene*, og vil med dette supplere med noen punkter som er spesifikke for biblioteksektoren og arbeid utført av fagutdannede bibliotekarer.

På lik linje med Unio vil vi understreke at alle mål og delmål har koblinger til arbeidslivet, hvor arbeidslivet og arbeidslivets parter utgjør en forutsetning for å nå målene. En omorganisering av arbeids- og samfunnsliv for å nå bærekraftsmålene fordrer slik sett at dette skjer innenfor rammene av partssamarbeidet.

Biblioteket som kilde til kunnskap, kompetanse og livslang læring

Bærekraftsmålenes høye ambisjoner og målenes kompleksitet forutsetter et solid kunnskapsgrunnlag og at dette kunnskapsgrunnlaget blir formidlet. Biblioteket og bibliotekaren spiller en unik rolle for å sikre informasjon, kunnskap og livslang læring til hele befolkningen. Her er både bredden og spesialiseringen i biblioteksektoren viktig, noe som vil si at folkebibliotek, skolebibliotek og fagbibliotek er like vesentlig både hver for seg og sett i sammenheng. Bibliotekarer og bibliotekene er et viktig bidrag for å sikre at kompetansen som tilegnes skjer ved hjelp av korrekt kildebruk og god kildekritikk.

2. september 2019 lanserte Regjeringen en ny bibliotekstrategi: *Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023 – Rom for demokrati og dannelse*. Den slår helt overordnet fast at bibliotekene er demokratihus som utgjør en viktig demokratisk infrastruktur og er en grunnstamme i demokratiet. Videre peker den på biblioteket som kunnskapsarena «*der befolkningen skal ha tilgang til forskningen og kildene, og biblioteket skal bidra til utvikling av kritisk tenkning og digital dømmekraft i befolkningen*».

I innspillet til handlingsplanen beskriver Unio at sektorprinsippet i forvaltningen og silo-strukturen i academia kan bli et hinder for å oppnå bærekraftsmålene. Bibliotekarforbundet ser biblioteksektoren som en del av løsningen. Tilgjengelighet av informasjon og kilder, som er gratis, vil kunne bygge bro mellom ulike fraksjoner, og slik unngår man en grobunn for at klimaskeptikeren blir majoriteten.

Som yrkesgruppe er bibliotekarer utdannet til å systematisere, vurdere og formidle informasjon. Dette er en kompetanse som vil være spesielt viktig i arbeidet med bærekraftsmålene. Her holder det ikke å fokusere på utdanningsløpet, vi må sikre at hele befolkningen har tilgang til god og kunnskapsbasert informasjon. WHO bruker begrepet *infodemi/infodemic* om den massive informasjonsflommen om koronaepidemien. Det å formidle korrekt informasjon og å bekjempe *infodemic*, blir av WHO beskrevet som en av de viktigste oppgavene under dagens pandemi. Større samfunnsendringer krever en særlig bevissthet rundt denne problematikken.

Et annet konkret bidrag er bibliotekarer med spesialkompetanse i systematiske søk som sikrer et etterprøvbart og kvalitetssikret kunnskapsgrunnlag. Bibliotekarforbundet ser for seg at utformingen av tiltak vil trenge flere kunnskapsoppsummeringer med kvalitetsvurderinger.

Tillit til forskningen er viktig, og bibliotek i alle sektorer kan bidra med åpenhet rundt prosess og resultater og ikke minst tilgjengelighet. En slik åpenhet gir grobunn for legitimitet og tillit. Åpenhet i prosesser og kunnskapsgrunnlag er viktige for å skape samfunnsdebatt, engasjement og ikke minst legitimitet for tiltak som er nødvendige.

Bibliotekarforbundet ser gode leseferdigheter i befolkningen som en forutsetning. Visjonen om en verden hvor alle kan lese blir fremhevet i deklarasjonen *Transforming our world : the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Her viser forskningen at skolebibliotekene spiller en sentral rolle. Biblioteket og bibliotekarene er også viktige bidrag for at målet om at elever og studenter skal få tilegne seg nødvendig kompetanse for å fremme bærekraftig utvikling gjennom korrekt kildebruk og god kildekritikk, og i utviklingen av digital dømmekraft med informasjonskompetente borgere, forskere og elever. Dette arbeidet understøttes av folkebibliotekene gjennom blant annet tilgang på og formidling av litteratur, språkkaféer og andre språkopplærings og integreringstiltak og lignende.

Biblioteket som kilde til bærekraftige byer og lokalsamfunn som jevner ut ulikheter

«Dårlige bibliotek bygger samlinger, gode bibliotek bygger tjenester, mens de beste bibliotekene bygger lokalsamfunn.» (David Lankes, professor og direktør ved University of South Carolina's School of Information Science)

Biblioteket tilhører og er en sentral del av lokalsamfunnet. Biblioteket er åpent for alle og tilbyr viktige tjenester som hjelper mennesker og nabolag til å trives og vokse. Fra data og internettilgang, til leksehjelp og språkkaféer, til kildehjelp og litteraturformidling, så tilbyr bibliotekene viktige ressurser for å imøtekomme samfunnets behov. Bibliotekene i Norge er bygget på gratisprinsippet. Dette prinsippet sikrer ikke bare likest mulig tilgang til kunnskap og ressurser, men også tilgang på et være- og møtested utenfor hjemmet. Som møteplass i lokalsamfunnet og ved den enkelte læringsinstitusjon representerer biblioteket et fristed som bygger fellesskap, som sikrer tilgang på kultur og opplysning, og som spiller en sentral rolle i integrering, i opplæring og som serviceinstitusjon.

Gjennom samlingsutvikling og aktiv formidling bidrar bibliotekene til økt bevisstgjøring. Flere bibliotek arrangerer folkeverksteder eller MakerSpaces, og er således en tjeneste hvor folk både kan lage egne ting og få ødelagte ting reparert. Noen bibliotek låner ut verktøy og sportsutstyr i tillegg til bøker og bidrar på den måten til sirkulærøkonomien. Biblioteket blir stedet som kobler mennesker med praktisk kunnskap til folk som trenger hjelp med ulike ting. Biblioteket har her gått foran i lang tid og viser vei inn i en ny tid hvor delingskultur blir mer relevant.

Folkebibliotekenes formål¹ viser at at biblioteket ikke bare er en viktig arena for måloppnåelse og formidling av bærekraftsmålene, men at bibliotekene i seg selv er bærekraftig.

I Regjeringens forslag til Statsbudsjettet 2021 anerkjenner Kulturdepartementet bibliotekenes nøkkelrolle med tanke på å oppnå FNs bærekraftsmål: *«Bibliotekene befinner seg i skjæringspunktet mellom kultur, utdanning og livslang læring, folkehelse og sosialt arbeid. Med nærmere 26 mill. besøkende bare i folkebibliotekene, har bibliotekene en unik mulighet til å nå befolkningen med kunnskap om 2030-agendaen».*

Bibliotekarforbundet har i dette innspillet valgt å vektlegge biblioteket og bibliotekarens unike posisjon og kompetanse med tanke på både måloppnåelse og formidling av bærekraftsmålene og Agenda 2030. Fra vårt ståsted er det største dilemmaet økende behov for bibliotek, bibliotekarkompetanse og tjenester, samtidig som bibliotekenes økonomi er presset. Bibliotekarforbundet ønsker derfor at biblioteksektoren blir tildelt et sterkt mandat i dette arbeidet. Dette fordrer at bibliotekenes infrastruktur består og ikke blir en salderingspost i statlig og kommunal sektor.

Avslutningsvis vil vi fremheve viktigheten av at en nasjonal handlingsplan bidra til et taktskifte, konkrete tiltak, midler til å gjennomføre tiltakene og en framdrift som innebærer at vi er i mål innen 10 år.

Med vennlig hilsen

Veronicha Angell Bergli (sign!)
Forbundsleder
Bibliotekarforbundet

¹ *«Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet.»*